

Alkoholkonsumtionen i Sverige 2019

Preliminära uppgifter

Björn Trolldal

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Stockholm mars 2020

Sammanfattning

I Monitormätningarna beräknas bland annat den totala alkoholkonsumtionen i Sverige genom att summera den registrerade delen av konsumtionen med den oregistrerade delen. De resultat som presenteras i detta pm för 2019 är dock preliminära. Det beror i första hand på att de officiella uppgifterna om restaurang- och folkölsförsäljningen för 2019 inte varit tillgängliga inför publiceringen. Dessa uppgifter har därför skattats, delvis baserat på tidigare års försäljning. Alla uppgifter i detta pm avser, eller är baserade på, liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. En rapport med definitiva uppgifter publiceras i september 2020.

Den totala alkoholkonsumtionen

- Under 2019 uppgick den totala konsumtionen till 8,7 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, vilket är en minskning med drygt 1 % jämfört med 2018.
- Jämfört med 2010, det vill säga under en tioårsperiod, har den totala konsumtionen minskat med ungefär 8 %.
- Under 2019 ökade Systembolagets försäljning något. Preliminärt sjönk däremot både restaurangförsäljningen och försäljningen av folköl under 2019 jämfört med 2018.
- Under 2019 ökade resandeförsäljningen jämfört med året innan samtidigt som köp av smugglad alkohol minskade.
- Under 2019 stod den registrerade delen för ungefär 82,5 % av den totala konsumtionen, vilket är en ökning med ungefär en procentenhet jämfört med 2018. Den oregistrerade delen stod för 17,5 %.

De registrerade delarna av konsumtionen

- Systembolagets andel av den totala alkoholkonsumtionen uppgick under 2019 preliminärt till 66,9 %, vilket är en ökning med drygt en procentenhet jämfört med året innan. Därefter följer försäljning på restauranger med en andel på ungefär 10,7 % och folkölsförsäljningen som stod för 4,8 % av den totala konsumtionen.
- Den registrerade konsumtionen uppgick under 2019 till cirka 7,2 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det är ungefär på samma nivå som under 2018. Under de senaste tio åren har den registrerade delen av konsumtionen minskat med knappt 3 %.

De oregistrerade delarna av konsumtionen

- Den oregistrerade delen av konsumtionen uppgick under 2019 till drygt 1,5 liter ren alkohol, vilket är en nedgång jämfört med 2018 då den uppgick till 1,64 liter. Det motsvarar en minskning med cirka 7 %.
- Köp av smugglad alkohol sjönk med 33 % och hemtillverkningen med 24 %. Däremot ökade resandeförseln med 8 %.
- Internethandeln låg under 2019 på ungefär samma nivå som under 2018. (Internethandel avser alla köp via internet förutom de som sker via Systembolaget.)
- Under de senaste tio åren har den oregistrerade delen av konsumtionen sjunkit med cirka 28 %.
- Av de oregistrerade delmängderna var resandeförselns andel av den totala konsumtionen störst med ungefär 11,2 %, vilket är en ökning med ungefär en procentenhet jämfört med 2018.
- Köp av smugglad alkohol uppgick till drygt 3 %, vilket är en minskning med drygt en procentenhet. Hemtillverkningen stod för 2,0 % och internethandeln för 1,3 %.

Inledning

Den registrerade delen av konsumtionen utgörs av alkohol som säljs inom landet, på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker (folköl). Denna del kallas för ”registrerad”, eftersom försäljningen via dessa kanaler finns statistikförd hos Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.

Den oregistrerade delen består av alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet. Den här delen av konsumtionen kartläggs med hjälp av Monitormätningarnas löpande frågeundersökning som omfattar cirka 18 000 personer per år.

Eftersom de oregistrerade mängderna som fångas in i undersökningen av olika skäl är lägre än de faktiska nivåerna, bland annat till följd av bortfall och underrapportering, genomförs vissa korrigeringar. Dessa korrigeringar baseras på frågor om hur mycket alkohol respondenterna har köpt på Systembolaget.

Respondenternas uppgivna mängder köpt alkohol på Systembolaget jämförs med den faktiska försäljningen. Generellt sett så underrapporterar respondenterna sina köp på Systembolaget. Skillnaden mellan respondenternas uppgivna köp och Systembolagets faktiska försäljning används som en uppräkningsfaktor för att korrigera de olika delmängderna oregistrerad alkohol, det vill säga resandeförd alkohol, köp av smugglad alkohol, köp via internet samt hemtillverkning av vin och öl.

I uppräknningen tas också hänsyn till att de oregistrerade delmängderna i varierande utsträckning är koncentrerade till dem som dricker allra mest, en grupp som är överrepresenterad i undersökningens bortfall. För en mer detaljerad beskrivning av den metodik som används i Monitormätningarna hänvisas till CAN:s rapport 184 (Trolldal, 2019) och rapport 182 (Nyfjäll & Trolldal, 2019).

I detta pm betonas framförallt uppgifter för den senaste tioårsperioden (2010-2019), men i figurerna redovisas uppgifter för hela den period som Monitormätningarna har pågått, det vill säga perioden 2001-2019. För tabeller med uppgifter för åren 2001-2009 hänvisas till tabellbilagan till CAN-rapport 184 (CAN, 2019).

Uppgifterna för 2019 är preliminära. Några officiella uppgifter om restaurang- och folkölsförsäljningen för 2019 har inte varit tillgängliga vid tidpunkten för publiceringen av detta pm. Dessa uppgifter har därför beräknats med utgångspunkt från bland annat tidigare års data över försäljningen.

De redovisade uppgifterna om volymer i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre är angivna med en decimal för 2018. De procentuella förändringar som redovisas är dock baserade på två decimaler även för detta år. I dryckeskategorin cider ingår även blanddrycker (till exempel alkoholisk).

En utförlig rapport med definitiva uppgifter för 2019 kommer att publiceras i september 2020. Rapporten kommer att ersätta detta pm.

Resultat

Total konsumtion

I figur 1 och i tabell 1 redovisas den totala konsumtionen i landet uppdelat på registrerade och oregistrerade delmängder. Resultaten för 2019 är, som nämnts tidigare, preliminära.

Den totala konsumtionen uppgick under 2019 till 8,7 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det är en minskning med drygt 1 % jämfört med 2018 då konsumtionen låg på 8,83 liter.

Registrerad del

Den registrerade delen har legat på en relativt stabil nivå under flera år. Under 2019 uppgick den till 7,2 liter ren alkohol, vilket är på ungefär samma nivå som året innan. Jämfört med 2010, det vill säga under en tioårsperiod, har den registrerade delen minskat med knappt 3 %.

Systembolagets försäljning, som är den enda definitiva uppgiften i detta pm, ökade under 2019 med 0,5 % jämfört med 2018, mätt i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Från 5,79 till 5,82 liter. Cider och blanddrycker ökade med 4,5 %, sprit med 3,4 % och starkölet steg med 0,6 %. Däremot minskade starkvinet med 5,4 % och vinet med 0,4 %.

Både restaurangförsäljningen och försäljningen av folköl beräknas preliminärt ha minskat under 2019 jämfört med året innan.

Oregistrerad del

Under 2019 uppgick den oregistrerade delen av konsumtionen till ungefär 1,5 liter ren alkohol, vilket är en minskning med cirka 7 % jämfört med året innan. Denna nedgång beror på att mängden köp av smugglad alkohol och hemtillverkad alkohol sjönk. Köpen av smugglad alkohol minskade med 33 % och hemtillverkningen med 24 %.

Resandeförseln ökade däremot med 8 % jämfört med 2018 samtidigt som internhandeln var relativt oförändrad. Resandeförseln är åter den näst största anskaffningskällan i landet, efter Systembolagets försäljning. Internhandeln och hemtillverkningen är de minsta, se tabell 1.

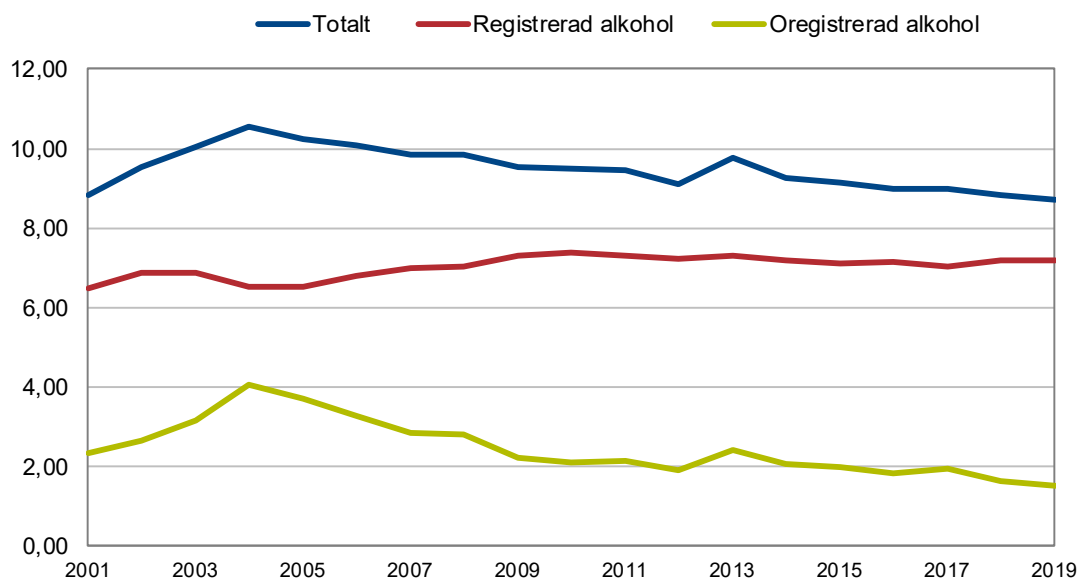
Under de senaste tio åren har den oregistrerade delen sjunkit totalt sett med ungefär 28 %.

De olika delmängdernas andelar

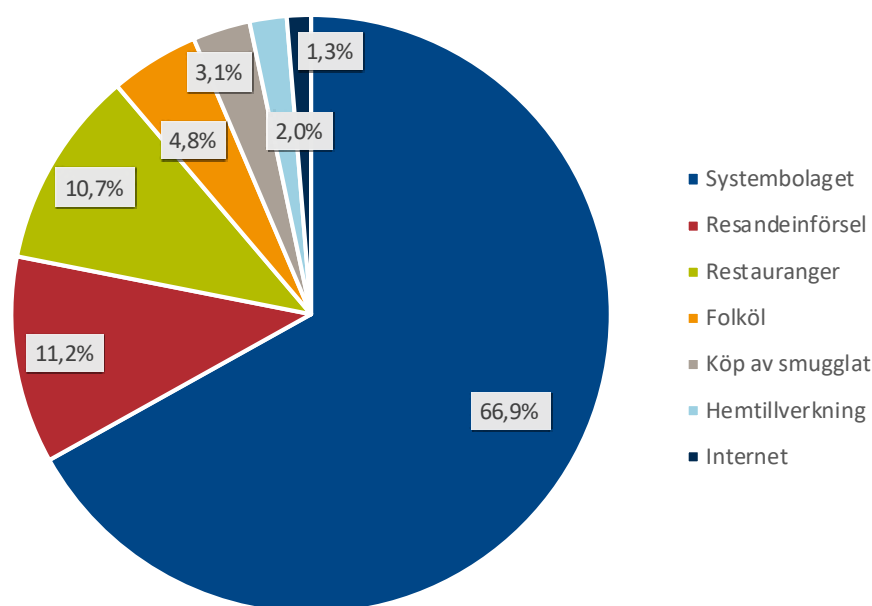
Av de registrerade delmängderna var Systembolagets andel störst med preliminärt 66,9 % under 2019, se figur 2. Därefter följer försäljning på restauranger med 10,7 % och försäljningen av folköl med 4,8 % av den totala konsumtionen.

Av de oregistrerade delmängderna var resandeförseln störst med preliminärt 11,2 % av den totala konsumtionen, följt av köp av smugglad alkohol med 3,1 %. Hemtillverkningen stod för 2,0 % och internethandeln för 1,3 %. Exakt hur stora de olika andelarna slutligen blir återstår dock att se i väntan på de definitiva uppgifterna om restaurang- och folkölsförsäljningen.

Under 2019 utgjorde den registrerade försäljningen ungefär 82,5 % av den totala konsumtionen och de oregistrerade källorna stod för 17,5 %. Den registrerade försäljningens andel har ökat med ungefär 5 procentenheter under den senaste tioårsperioden, och den oregistrerade delen har följaktligen minskat med lika mycket.

Figur 1. Den totala alkoholkonsumtionen i Sverige under perioden 2001-2019. Oregistrerad, registrerad och total konsumtion i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Uppgifterna för 2019 är preliminära.

Figur 2. Den totala alkoholkonsumtionen i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, fördelad på olika ursprungskällor i procent, 2019. Preliminära uppgifter.

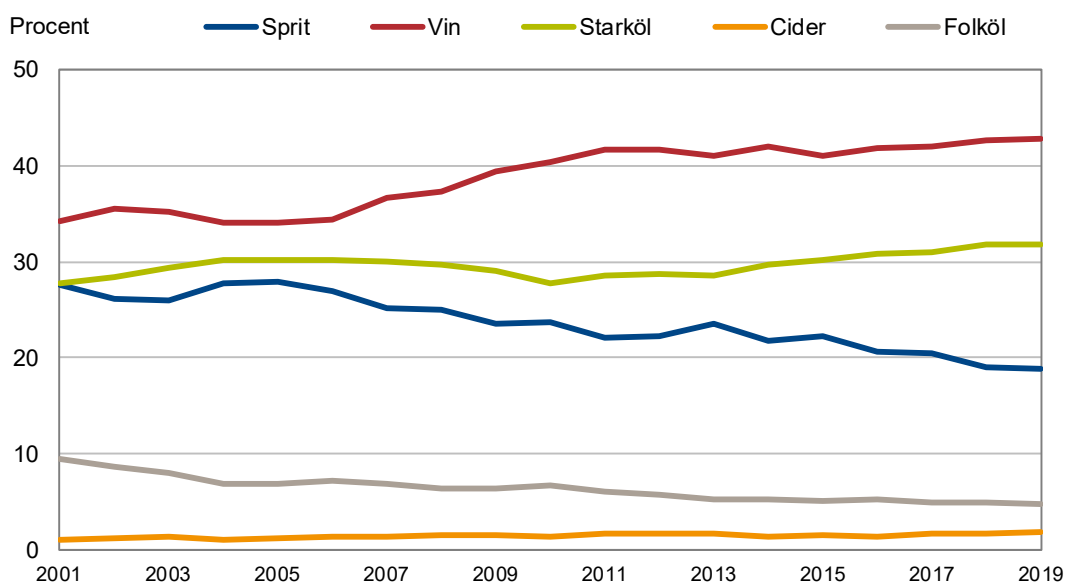
Tabell 1. Alkoholkonsumtionens olika delmängder i Sverige i antal liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2010-2019. Preliminära uppgifter för 2019.

Delmängd	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totalt	9,50	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,98	8,83	8,7
Registrerat	7,38	7,32	7,21	7,32	7,20	7,12	7,15	7,03	7,20	7,2
Systembolaget	5,80	5,78	5,75	5,80	5,74	5,70	5,71	5,67	5,79	5,8
Restauranger	0,94	0,97	0,93	1,01	0,97	0,95	0,97	0,92	0,97	0,9
Folköl	0,64	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,44	0,4
Oregistrerat	2,12	2,16	1,91	2,44	2,08	2,01	1,85	1,95	1,64	1,5
Resandeförsäl.	1,39	1,42	1,27	1,50	1,30	1,22	1,13	1,22	0,91	1,0
Smuggling	0,49	0,45	0,46	0,58	0,47	0,50	0,45	0,42	0,40	0,3
Hemtillverkning	0,21	0,19	0,13	0,17	0,17	0,18	0,16	0,20	0,23	0,2
Internet	0,02	0,10	0,05	0,19	0,13	0,10	0,12	0,12	0,11	0,1

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier. På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

Förändring i konsumtion av de olika dryckeskategorierna

I figur 3 och tabell 2 redovisas hur konsumtionen av de olika dryckeskategorierna har varierat under perioden. Vin stod för den största andelen av den totala alkoholkonsumtionen även under 2019 med ungefär 42,7 %, följt av starköl 31,7 %, sprit 18,8 %, folköl 4,8 % och cider, inklusive blanddrycker, med 1,9 %.

Figur 3. Den totala alkoholkonsumtionen 2001-2019, fördelad på olika dryckeskategorier i procent. Uppgifterna är baserade på liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Uppgifterna för 2019 är preliminära.

Som framgår av figur 3 har vinets andel av den totala konsumtionen ökat under perioden 2001–2019. Under de senaste 10 åren, sedan 2010, har vinets andel stigit med drygt 2 procentenheter. Andelen sprit har minskat med knappt 5 procentenheter samtidigt som starkölet ökade med 4 procentenheter.

Folkölets andel av den totala konsumtionen har sjunkit med 2 procentenheter samtidigt som andelen cider ökade med en halv procentenhet.

I tabell 2 redovisas utvecklingen av de olika dryckeskategorierna i ren alkohol per invånare 15 år och äldre, totalt och uppdelat på registrerade och oregistrerade delar, under perioden 2010-2019. Under de senaste 10 åren har alltså den totala konsumtionen minskat med ungefär 8 %. Det är framförallt konsumtionen av sprit och folköl som har sjunkit. Förändringarna är 27 % respektive 34 %. Konsumtionen av starköl ökade med 5 % samtidigt som vinet minskade med 3 %. Konsumtionen av cider steg under perioden.

Tabell 2. Alkoholkonsumtionen per dryck, totalt, registrerad och oregistrerad, under perioden 2010–2019, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Uppgifterna för 2019 är preliminära.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totalt	9,50	9,47	9,12	9,75	9,27	9,13	9,00	8,98	8,83	8,7
Sprit	2,25	2,09	2,02	2,29	2,01	2,02	1,87	1,84	1,67	1,6
Vin	3,83	3,94	3,80	4,00	3,89	3,74	3,76	3,76	3,76	3,7
Starköl	2,64	2,70	2,62	2,79	2,76	2,75	2,77	2,79	2,81	2,8
Cider	0,14	0,16	0,15	0,16	0,13	0,14	0,13	0,15	0,15	0,2
Folköl	0,64	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,44	0,4
Registrerat	7,38	7,32	7,21	7,32	7,20	7,12	7,15	7,03	7,20	7,2
Sprit	1,11	1,05	1,05	1,06	0,99	1,00	1,00	0,99	1,00	1,0
Vin	3,40	3,47	3,43	3,50	3,46	3,40	3,39	3,36	3,38	3,4
Starköl	2,10	2,10	2,10	2,14	2,15	2,15	2,18	2,13	2,25	2,2
Cider	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,1
Folköl	0,64	0,57	0,53	0,51	0,49	0,47	0,47	0,44	0,44	0,4
Oregistrerat	2,12	2,16	1,91	2,44	2,08	2,01	1,85	1,95	1,64	1,5
Sprit	1,14	1,04	0,98	1,23	1,02	1,02	0,87	0,85	0,68	0,6
Vin	0,43	0,47	0,37	0,51	0,43	0,35	0,37	0,41	0,38	0,4
Starköl	0,54	0,60	0,52	0,65	0,61	0,60	0,60	0,66	0,56	0,5
Cider	0,01	0,04	0,03	0,05	0,02	0,04	0,02	0,03	0,02	0,0

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Bryggerier.
På grund av avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman.

Referenser

Nyfjäll M & Trolldal B (2019) *Estimating total alcohol consumption in the Monitor survey – a technical description of the estimating method*. Rapport 182. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Stockholm.

Trolldal B (2019). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2018. Rapport 184*. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Stockholm.

CAN (2019). Tabellbilaga till rapport 184:

<https://www.can.se/publikationer/alkoholkonsumtionen-i-sverige-2018/>

För mer info om Monitormätningarna, se: <https://www.can.se/undersokningar/monitor-matningarna/>